

‘Herdenken hangt

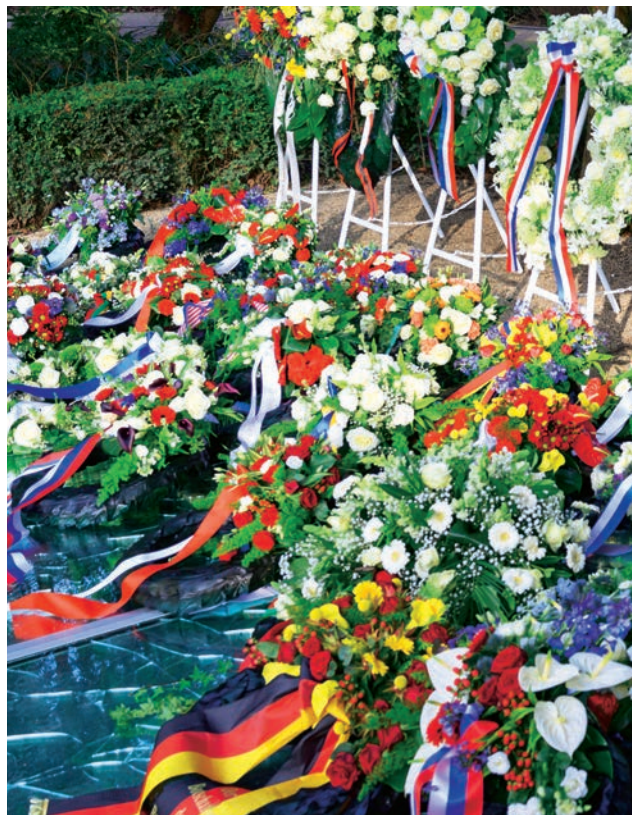
Op 31 januari vindt de jaarlijkse Nationale Holocaust Herdenking plaats in Amsterdam. Dit jaar zonder stille tocht en publiek. Holocaustoverlevende Henny Dormits (91) over het belang van herdenken. ‘Ik denk nog elke dag aan mijn 65 vergaste familieleden.’

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: ANP, RADBOUD REFLECTS

“Goh, hebben ze jou niet vergast?” Het was zomer 1945. De zestienjarige Joodse Henny Dormits liep met haar moeder door de Haagse Spuistraat. Een deel daarvan was opgebroken. Bij de wegversmalling stootte haar moeder per ongeluk een man aan, die reageerde met deze woorden. “Ik stond perplex”, zegt ze 75 jaar later. “Eigenlijk had ik hem overhoop moeten gooien.” Een paar weken daarvoor was Dormits met haar ouders en oudere zus teruggekeerd naar Den Haag. Ze behoorden tot de ongeveer vijfduizend Joodse Nederlanders die de concentratiekampen hadden overleefd. Meer dan honderdduizend van hen hadden minder geluk gehad.

Valse dooppapieren

Het voorval in de Spuistraat stond niet op zich. Hoewel heel de wereld zijn afschuw uitsprak over wat er in de Duitse concentratiekampen had plaats gevonden, betekende dat niet het einde van het antisemitisme. Het is een reden dat Henny Dormits al twintig jaar haar verhaal op scholen vertelt, zodat niemand vergeet wat de gevolgen daarvan kunnen zijn. Haar verhaal begint in Den Haag, waar ze in 1929 werd geboren. Haar vader was daar een succesvolle zakenman. Hoewel ze bij een synagoge woonden, deden ze niets aan het geloof. Van gevluchte Joden uit Duitsland wist haar vader eind jaren 30 wat hen te wachten stond, mochten de Duitsers ook Nederland bezetten, hetgeen gebeurde in mei 1940. Daarom regelde hij via het verzet valse dooppapieren voor hen: officieel waren ze nu protestantse Joden. Wel moesten ze de gele Davidsster dragen op hun kleding. Het leidde ertoe dat het meisje op straat door een NSB-kind werd

bespuugd, haar eerste ervaring met antisemitisme. “Ik had me nooit anders gevoeld en vond het afschuwelijk. Maar ik liep door, want mijn vader had gezegd: ‘Als iemand gemeen doet, niets terugdoen. Denk erom!’” Terwijl haar klas op de Joodse school steeds leger raakte, leek de familie Dormits veilig. Maar eind 1942 kregen ook zij een oproep zich te melden. Ze doken onder. Na vijf maanden werden ze verraden, waarna ze anderhalf jaar in Westerbork zaten in een speciale barak met gedoopte Joden. “Vanwege onze uitzonderingspositie werden we door andere Joodse geïnterneerden gehaat.”

Modelkamp Theresienstadt

Elke dinsdag vertrokken er treinen naar het oosten, maar de Dormitsen stonden nooit op de deportatielijsten. Als jonge ordonnans moest ze zelfs helpen bij

niet samen met één dag'

die transporten. "Ik zag veel familieleden vertrekken. Ik duwde ze in die beestenwagens, gaf hun koffers aan. Het moest snel, er werd weinig gezegd. En daarna zwaaide ik ze uit en riep tot ziens." Op de wagons stonden plaatsnamen als Auschwitz of Sobibor. Ze had geen idee waar dat lag en wat daar gebeurde. "Hoe kon ik weten dat ze twee dagen later al vergast zouden zijn?" Begin september 1944 gingen ook zij op transport. Westerbork werd ontruimd vanwege de naderende geallieerden. "We hadden gehoopt snel bevrijd te zijn, maar toen begon de ellende pas echt. Onderweg hoorde ik vlakbij bommen vallen. Ik heb doodsangsten uitgestaan." Ze kwamen in Theresienstadt terecht. Hoewel een modelkamp, was het daar de hel vergeleken bij Westerbork. Hard werken, weinig eten, veel sterfgevallen. Maar op 7 februari 1945 ruilden de Duitsers hen en twaalfhonderd

andere gedoopte Joden met Zwitserland voor medicijnen. En zo overleefden ze. "Het is mijn bevrijdingsdag."

Afschuwelijke wereld

Terug in Nederland hadden ze niets meer: haar vader was zijn zaken kwijt, hun huis was ingepikt. Toch wist hij in korte tijd weer succesvol te worden en zijn gezin een goed leven te geven. "Maar door die kamptijd heb ik wel een belangrijk deel van mijn jeugd gemist." Haar vader leerde haar echter niet te haten. "Hij zei, er zijn meer goede dan slechte mensen. Veel Nederlanders hebben hun leven voor ons gewaagd. En ook niet alle Duitsers zijn slecht. Hij werd zelfs boos als mijn

'7 februari, de dag dat ik uit Theresienstadt kwam, is mijn bevrijdingsdag'

moeder het over 'die rotmoffen' had." Dat vertelt ze nu ook op de scholen: veroordeel niemand om zijn afkomst, geloof of kleur. Omdat het antisemitisme toeneemt, zal het kabinet nu een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) aanstellen. Een strijd die niet aan de Joodse gemeenschap alleen mag worden overgelaten, volgens minister Grapperhaus. "Ach", zegt Henny Dormits schouderophalend. "Na de oorlog waren er nog steeds antisemieten, die zullen er altijd blijven. Ik heb er gelukkig weinig last van gehad. Niet alleen Joden zijn nu slachtoffer van scheldpartijen en discriminatie, ook Nederlandse moslims. We leven gewoon in een afschuwelijke wereld." Uiteraard juicht ze het toe dat er op 31 januari stil wordt gestaan bij de Holocaust. "Maar herdenken hangt voor mij niet samen met één dag. Ik denk nog elke dag aan mijn 65 vergaste familieleden. We zouden iedere dag moeten herdenken, en blij moeten zijn dat we in vrijheid leven."

NOS Nationale Holocaust Herdenking | zondag | 11.05 en 19.35 | NOS | NPO 2